

**Poročilo o izvajanju
Akcijskega načrta uveljavljanja enakosti spolov
Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko
dejavnost Republike Slovenije (2022–2025)
za leto 2023**

1. Uvod

Načrt enakosti spolov je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije sprejela maja 2022. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije se je v letu 2023 vsebinsko in strukturno preoblikovala v Javno agencijo za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija ali ARIS). Agencija kot naslednica Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije izvaja Načrt enakosti spolov Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: načrt enakosti spolov ARIS). Izvajanje načrta enakosti spolov ARIS se spremlja na podlagi izvedenih aktivnosti, določenih v okviru ciljev, opredeljenih v načrtu enakosti spolov ARIS v razdelku *Akcijski načrt uveljavljanja enakosti spolov ARRS (2022–2025)* (v nadaljnjem besedilu: akcijski načrt ARIS).

To poročilo je drugo poročilo o izvajanju akcijskega načrta ARIS.

2. Enakost spolov v Evropskem raziskovalnem prostoru in v programu Obzorje Evropa

Načrt enakosti spolov ARIS pristopa k pripravi načrta enakosti spolov tako iz vidika delovanja Agencije kot ureditve njene dejavnosti. Enakost spolov na področju raziskav in inovacij je prednostna naloga Evropskega raziskovalnega prostora (ERP). Evropska komisija je že v letu 2012 države EU povabila k delovanju v smeri spodbujanja institucionalnih sprememb za doseganje spolne uravnoteženosti s poudarki na prizadevanju za:

- enakost spolov v znanstvenih poklicih z odstranjevanjem normativnih ovir in enakimi možnostmi kariernega razvoja,
- uravnoteženo zastopanost spolov v procesih odločanja,
- vključevanje dimenzije enakosti spolov v vsebino raziskav in inovacij.

Države EU so bile pozvane h kulturnim in institucionalnim spremembam, da bi odpravile neravnovesje med spoloma v raziskovalnih organizacijah in organih odločanja z izzivom doseči vsaj 40 odstotno udeležbo manj zastopanega spola v vseh ekspertnih skupinah, panelih in odborih.

Obzorje 2020 je bil prvi okvirni program, ki je kot enega temeljnih ciljev opredelil vključitev vidika spola v vsebino raziskav in inovacij. Nadalje se s programom Obzorje Evropa enakost spolov naslavlja na treh ravneh:

1. priprava načrta za enakost spolov (ang. Gender Equality Plan; GEP) postaja merilo za upravičenost nekaterih kategorij pravnih subjektov iz držav EU in pridruženih držav;
2. vključevanje razsežnosti spola v vsebino raziskav in inovacij se pojavi kot merilo za dodelitev ob upoštevanju merila odličnosti, razen če opis teme izrecno določa drugače;
3. cilj je povečati uravnoteženo zastopanost spolov v celotnem programu in doseči 50 odstotkov žensk v upravnih odborih, strokovnih skupinah in ocenjevalnih odborih, povezanih s programom Obzorje Evropa, ter uporabiti merilo uravnotežene zastopanosti spolov med raziskovalnimi skupinami za razvrstitev predlogov z enakim rezultatom.

Da bi načrt enakosti spolov ustrezal **zahtevam Obzorja Evropa**, so potrebne štiri komponente:

1. Javno objavljen dokument. Načrt enakosti spolov mora biti pripravljen kot formalen dokument, ki ga podpiše odgovorna oseba organizacije. Prikazati mora zavezanost vprašanjem enakosti po spolu, postaviti jasne cilje in konkretne ukrepe za njihovo doseganje.
2. Zagotovljeni kadrovske viri. Za pripravo in spremljanje načrta enakosti spolov morajo biti zagotovljeni ustrezni kadrovske viri, ki ekspertno poznajo tematiko enakosti žensk, in bodo zagotavljali spremljanje njegovega izvajanja ob sodelovanju nosilcev posameznih ukrepov.

3. Zbiranje podatkov in nadzor. Organizacije morajo zbirati podatke o razsežnosti spola z letnim poročanjem, ki temelji na indikatorjih. Zagotovljeni morajo biti kadrovske viri za izvajanje nalog obdelave in objave podatkov na letni ravni.
4. Izobraževanje. Načrt enakosti spolov mora vsebovati program izobraževanja o ozaveščanju glede vprašanj enakosti po spolu. Aktivnosti morajo zajeti vso organizacijo ter biti zasnovane dolgoročno na temelju ustreznih podatkov.

3. Delovanje in dejavnost ARIS

Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID) (Uradni list, RS št. 186/21) vsebine enakih možnosti spolov ureja na več področjih delovanja ARIS in raziskovalnih organizacij. Nekateri podzakonski akti so bili že sprejeti do konca leta 2023. Vzpostavljanje celotnega sistema ustreznih podzakonskih aktov še poteka.

Slovenski Zakon o enakih možnostih žensk in moških je v letu 2019 uzakonil, da neuravnotežena zastopanost spolov je podana, če je zastopanost enega spola na posameznem področju družbenega življenja ali njegovem delu nižja od 40 odstotkov.

Zakonskega določila, da zastopanost enega spola na posameznem področju družbenega življenja ali njegovem delu ne sme biti nižja od 40 odstotkov, agencija še ni vnesla v svoj sistem. V Splošnem aktu o strokovnih telesih ARRS je v 11. členu navedeno:

(3) Sestava ZSV mora zagotoviti pokrivanje znanstvenih področij znotraj znanstvenih ved po klasifikaciji ARRS (opredelitev področij se ravna po mednarodni klasifikaciji Field of Science and Technology Classification (FOS 2007)) ter institucionalno uravnoteženost in ustrezno tematsko zastopanost. Sestava ZSV mora zagotoviti zastopanost obeh spolov, in sicer tako, da je po vedah zagotovljena najmanj tretjinska zastopanost vsakega spola, razen pri tehniških vedah, za katere mora biti zagotovljena najmanj petina predstavnikov vsakega spola.

(4) Sestava zunanjih ekspertnih panelov mora zagotoviti zastopanost obeh spolov tako, da je zagotovljena najmanj tretjinska zastopanost vsakega spola.

4. Poročilo o izvajanju akcijskega načrta ARIS po opredeljenih ciljih

4.1. Ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem in organizacijska kultura

Dejavnost: Omogočanje premakljivega delovnega časa

Kazalnik: Vzpostavljena evidenca o izrabi dnevnega delovnega časa

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: že obstaja

Dejavnost je obstajala že ob sprejetju Načrta enakosti spolov Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, maja 2022.

Dejavnost: Mehanizmi usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja

Kazalnik: Vzpostavljene pravice za usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja (možnost privatnega izhoda med delovnim časom, obiska zdravnika med delovnim časom, ki se šteje v delovni čas, daljše kot polurne odsotnosti z dela v času odmora za malico, omogočanje dodatnih dni letnega dopusta zaradi socialno zdravstvenih razmer in zaradi osebnih okoliščin, možnost uporabe delovnih sredstev (računalnika, telefona) tudi za zasebne namene ipd.)

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve
Časovni okvir: že obstaja

Dejavnost je obstajala že ob sprejetju Načrta enakosti spolov Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, maja 2022.

Dejavnost: Analiza stanja glede usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja

Kazalnik: Izvedena anketa med zaposlenimi in predstavitev rezultatov

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: 2023 in naprej

V decembru 2023 je bila izvedena anketa za zaposlene na agenciji o zadovoljstvu na delovnem mestu. Namen anketnega vprašalnika je bil, da se ugotovi, ali smo zaposleni zadovoljni s posameznimi dejavniki, ki vplivajo na pozitivno klimo in delovno počutje.

Vprašalnik je vseboval naslednje sklope vprašanj:

- I. Podatki o anketirancu
- II. Odnos med zaposlenimi
- III. Materialni delovni pogoji
- IV. Delo in naloge
- V. Kariera
- VI. Informiranost
- VII. Sindikat agencije
- VIII. Pobude, predlogi in pripombe za dvig kakovosti

V sklopu »III. Materialni delovni pogoji« je bilo 6 vprašanj oziroma trditev:

- Opremljenost delovnega mesta je dobra. Varnost na delovnem mestu je zagotovljena.
- Delovni čas mi ustreza.
- Delovno mesto mi omogoča ustrezno socialno varnost.
- Za delo, ki ga opravljam, prejemam ustrezno plačilo.
- Delo na domu je izboljšava v delovnem procesu in bi moralo biti vsaj občasno na voljo skladno s presojo nadrejenega in vodstva.
- Delo na domu bo pozitivno vplivalo na opravljanje in realizacijo mojih vsakodnevnih nalog in sodelovanja s sodelavci.

Nanašajoč na usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja je bilo zastavljeno vprašanje »Delovni čas mi ustreza.« V predstavitvi rezultatov ankete v začetku leta 2024 je bilo prikazano, da se 58 odstotkov odgovorov s to trditvijo popolnoma strinja oziroma se strinja. 27 odstotkov odgovorov se ni strinjalo s to trditvijo in 17 odstotkov se s trditvijo niti ni strinjalo, niti se strinjalo (skupaj 102 odstotka).

4.2. Uravnotežena zastopanost spolov na vodilnih delovnih mestih in v strokovnih telesih ARIS

Dejavnost: Pregled zastopanosti spolov na vodilnih delovnih mestih ARIS

Kazalnik: Statistika zastopanosti spolov na vodilnih delovnih mestih ARIS

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: 2022 in naprej

Podatki o strukturi zaposlenih ARIS pokažejo, da je bilo na dan 31. 12. 2023 na vodilnih delovnih mestih (direktor, namestnik direktorja, vodje desetih notranjih organizacijskih enot) zaposlenih 7 žensk (70 odstotkov) in 3 moški (30 odstotkov). Dve delovni mesti vodij notranjih organizacijskih enot nista bili

zasedeni. Glede na predhodno leto se je razmerje med moškimi in ženskami poslabšalo in ni uravnoteženo.

Ob koncu leta 2022 je bila zastopanost spolov na vodilnih mestih ARIS bolj uravnotežena, saj je 50 odstotkov moških in 50 odstotkov žensk.

Dejavnost: Pregled zastopanosti spolov v stalnih in občasnih strokovnih telesih ARIS

Kazalnik: Letna statistika zastopanosti spolov v stalnih in občasnih strokovnih telesih ARIS

Nosilec: Sektorji za javne razpise/pozive iz svoje pristojnosti, Sektor za pravne in skupne zadeve

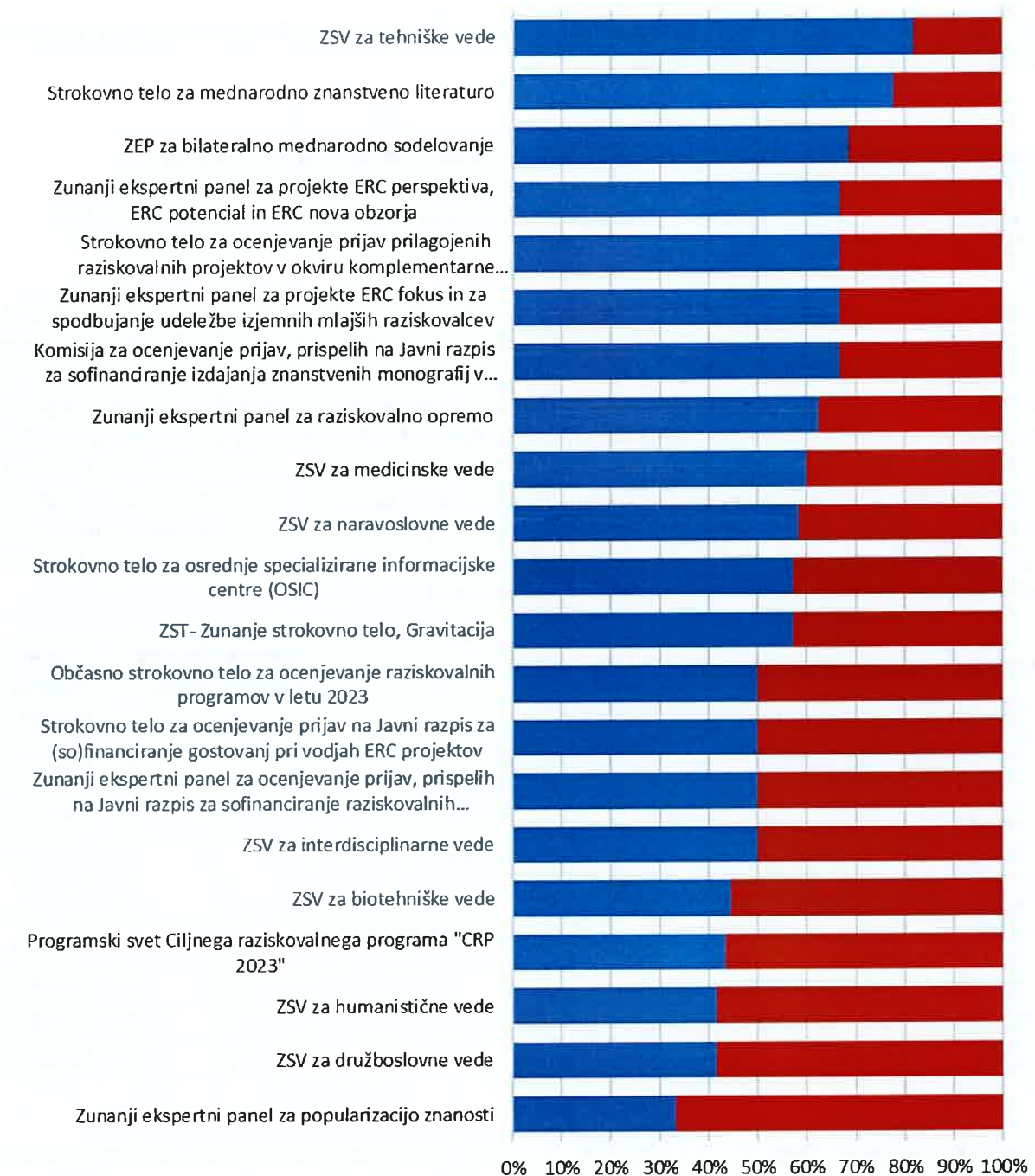
Časovni okvir: 2022 in naprej

V letu 2023 je delovalo 21 stalnih in občasnih strokovnih teles na ARIS. Skupno je v teh strokovnih telesih sodelovalo 117 moških oz. 55,5 odstotkov in 94 žensk oz. 44,5 odstotka. Število članov in članic je v posameznem telesu zelo različno, največ 23 oseb je v Programskem svetu Ciljnega raziskovalnega programa "CRP 2023", najmanj pa v Komisiji za ocenjevanje prijav, prispelih na Javni razpis za sofinanciranje izdajanja znanstvenih monografij v letu 2023 in Strokovnem telesu za ocenjevanje prijav prilagojenih raziskovalnih projektov v okviru komplementarne sheme za prijave na razpise Evropskega raziskovalnega sveta (ERC), kjer so po 3 osebe. Spolna zastopanost v posameznem strokovnem telesu je tudi zelo različna in kar v 9 telesih zastopanost spolov ni uravnotežena. Največji delež moških je v ZSV za tehniške vede, kjer je od 11 oseb kar 9 moških oz. 81,8 odstotkov in le 2 ženski. Neuravnotežena zastopanost je še v 7 telesih, ki so navedeni v spodnji tabeli:

Stalno ali občasno strokovno telo	Število moških	Število žensk	Delež moških
Zunanji ekspertni panel za raziskovalno opremo	5	3	62,50%
Komisija za ocenjevanje prijav, prispelih na Javni razpis za sofinanciranje izdajanja znanstvenih monografij v letu 2023	2	1	66,67%
Zunanji ekspertni panel za projekte ERC fokus in za spodbujanje udeležbe izjemnih mlajših raziskovalcev	4	2	66,67%
Strokovno telo za ocenjevanje prijav prilagojenih raziskovalnih projektov v okviru komplementarne sheme za prijave na razpise Evropskega raziskovalnega sveta (ERC)	2	1	66,67%
Zunanji ekspertni panel za projekte ERC perspektiva, ERC potencial in ERC nova obzorja	4	2	66,67%
ZEP za bilateralno mednarodno sodelovanje	13	6	68,42%
Strokovno telo za mednarodno znanstveno literaturo	7	2	77,78%
ZSV za tehniške vede	9	2	81,82%

Največja zastopanost žensk je v Zunanjem ekspertnem panelu za popularizacijo znanosti, kjer so od 6 oseb kar 4 ženske oz. 66,6 odstotkov žensk.

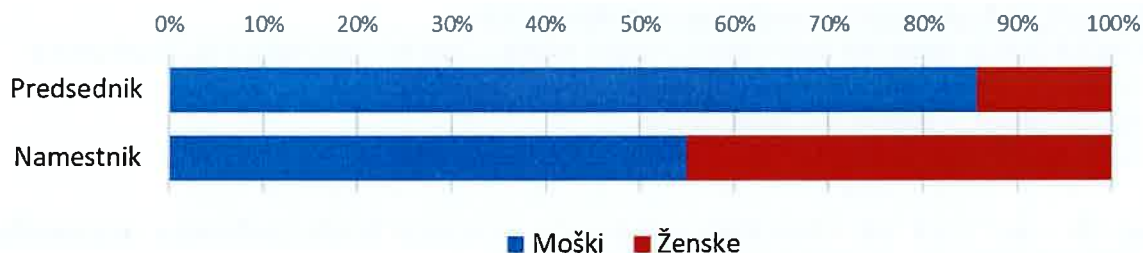
Spodnji grafikon prikazuje strukturo spolne zastopanosti v stalnih in občasnih strokovnih telesih ARIS v letu 2023:

Stalna in občasna strokovna telesa izmed svojih članov in članic imenujejo predsednika oz. predsednico in namestnika oz. namestnico (eno telo nima namestnika). V 10 stalnih in občasnih strokovnih telesih sta predsednik in namestnik različnega spola. V 10 telesih pa sta predsednik in namestnik istega spola in sicer v 9 telesih sta predsednik in namestnik moška ter le v enem telesu sta vodji ženski.

V 21 telesih je kar 18 predsednikov, kar predstavlja 85,7 odstotkov in le 3 predsednice. V 20 telesih (eno telo nima namestnika) je 11 namestnikov, kar predstavlja 52,4 odstotkov in le 9 namestnic.

Spodnji grafikon prikazuje strukturo spolne zastopanosti vodstva v stalnih in občasnih strokovnih telesih ARIS v letu 2023:

4.3. Enakost med spoloma pri zaposlovanju in kariernem napredovanju

Dejavnost: Pregled kazalnikov zaposlovanja na ARIS po spolu

Kazalnik: Letna statistika zaposlovanja na ARIS po spolu

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: 2022 in naprej

V letu 2023 se je na novo zaposlilo 14 žensk (66,6 odstotkov) in 7 moških (33,3 odstotka) ter zapustilo agencijo 5 žensk (62,5 odstotkov) in 3 moški (27,5 odstotkov). Ob koncu leta 2023 je bilo na agenciji zaposlenih 58 žensk, kar predstavlja 79,5 odstotkov zaposlenih, in 15 moških, kar predstavlja 20,5 odstotkov zaposlenih.

	Moški	Ženske
Število novozaposlenih v 2023	7	14
Število odhodov v 2023	3	5
Stanje na dan 31. 12. 2023	15	58

Dejavnost: Redna izobraževanja za zaposlene na ARIS

Kazalnik: Število izvedenih izobraževanj za zaposlene v letu po spolu

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: 2023 in naprej

Na agenciji je bilo v letu 2023 izvedenih skupaj 14 izobraževanj. Od tega je bilo nekaj izobraževanj namenjenih večji skupini zaposlenih, nekatera izobraževanja pa so bila specialno usmerjena glede na delovna področja in potrebe zaposlenih. Izobraževanja so bila v trajanju od 4 šolske ure do več dni. Nekatera izobraževanja so bila po spletu, nekatera v živo na lokaciji agencije ali na lokaciji ponudnika. Skupno se je izobraževalo 37 zaposlenih od tega 32 oz. 86,5 odstotkov žensk in 5 oz. 13,5 odstotkov moških.

4.4. Ozaveščanje o enakosti spolov, spolno vključujoča raba jezika in ukrepi proti spolnemu nasilju in nadlegovanju

Dejavnost: Izobraževanje in ozaveščanje o enakosti spolov

Kazalnik: Število izvedenih izobraževanj o spolni enakosti, spolnem nadlegovanju, šikaniranju in mobingu na delovnem mestu

Nosilec: Sektor za pravne in skupne zadeve

Časovni okvir: 2022 in naprej

Tako kot v letu 2022 tudi v letu 2023 za zaposlene na Agenciji ni bilo izvedenega izobraževanja s področja mobbinga in odnosov na delovnem mestu.

Dejavnost: Spolno vključujoča raba jezika ob sprejemu splošnih aktov ARIS

Kazalnik: Število sprejetih splošnih aktov s spolno vključujočo rabo jezika

Nosilec: Notranje organizacijske enote v okviru splošnih aktov iz svojih pristojnosti

Časovni okvir: 2022 in naprej

V letu 2023 je bilo na ARIS sprejetih 17 splošnih aktov. Od vseh sprejetih splošnih aktov imajo 4 splošni akti spolno vključujočo rabo jezika. To so naslednji akti:

1. Statut Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
2. Poslovnik o delu Znanstvenega sveta Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije;
3. Poslovnik o delu Upravnega odbora Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije;
4. Pravila o podpisovanju dokumentov.

4.5. Vključitev dimenzije spolne uravnoteženosti v dejavnost ARIS

Dejavnost: Pregled stopnje uspešnosti prijav na javne razpise in pozive agencije po spolu

Kazalnik: Vključenost podatkov o stopnji uspešnosti prijav na javne razpise in pozive agencije po spolu v poročila o izvedenih javnih razpisih/pozivih ARIS

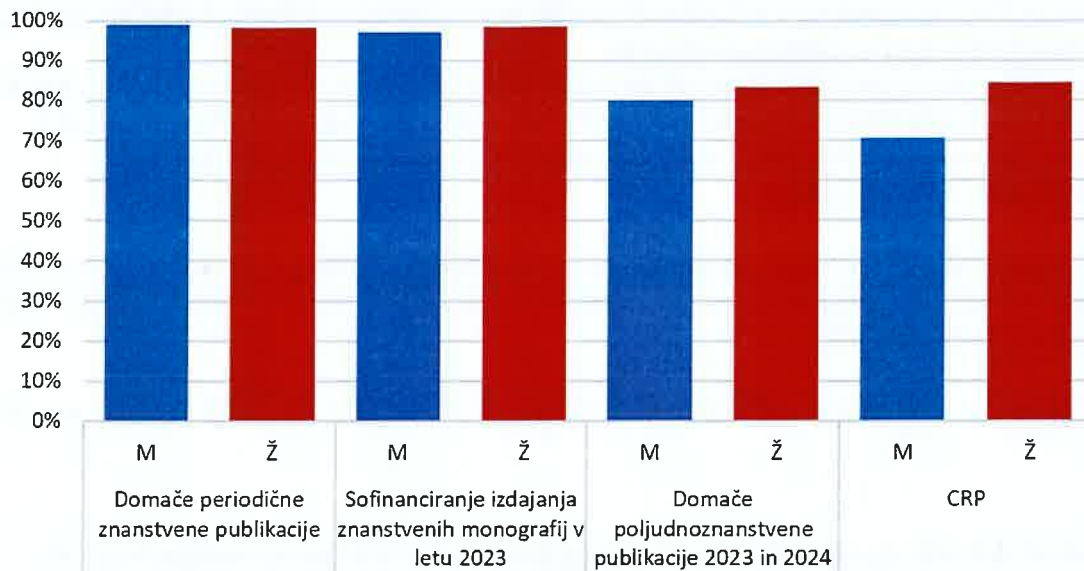
Nosilec: Notranje organizacijske enote za javne razpise/pozive v okviru svoje pristojnosti

Časovni okvir: 2022 in naprej

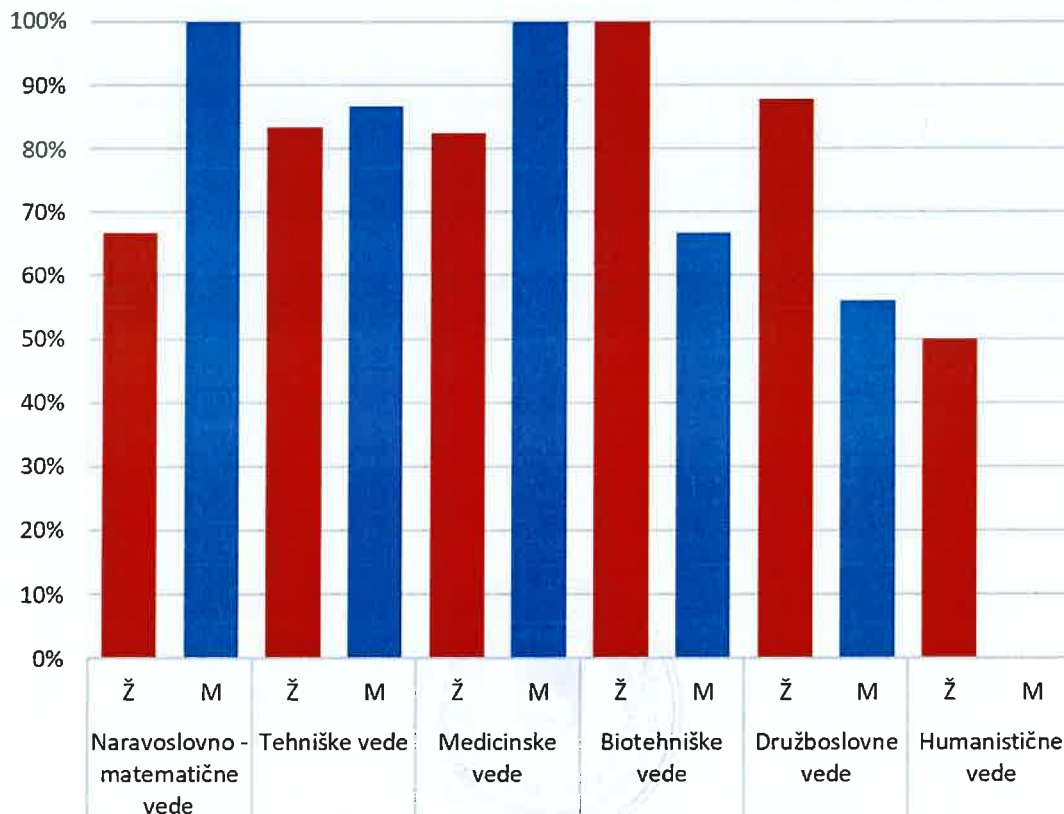
V letu 2023 so bila na spletnih straneh ARIS objavljena 4 poročila o izvedenih javnih razpisih, ki so vključevala stopnjo uspešnosti prijav po spolu. To je enako število objavljenih poročil, kot jih je bilo objavljeno v letu 2022.

Pri javnih razpisih za financiranje domačih poljudnoznanstvenih publikacij 2023 in 2024, domačih periodičnih znanstvenih publikacij 2023 in 2024 in pri sofinanciranju izdajanja znanstvenih monografij v letu 2023 so bile ženske bolj uspešne od moških. Le pri javnem razpisu za financiranje projektih CRP so bili moški uspešnejši.

Uspešnosti po spolu po posameznih razpisih v letu 2023 so prikazana v spodnjem grafikonu:

Pri razpisu v letu 2023 za projekte CRP so objavljene tudi uspešnosti po raziskovalnih vedah, ki jih prikazuje naslednji grafikon:

Pri razpisu za projekte CRP so posamezne raziskovalne vede različno zastopane in zato je delež uspešnosti po raziskovalnih vedah po spolu zelo različen. Pri družbenih vedah je bilo skupaj 58 vlog, pri humanističnih pa samo 3 vloge in od 3 vlog je bila v financiranje sprejeta samo ena vloga.

Dejavnost: Predlog o možnosti vključitve dimenzije spolne uravnoteženosti ob izpolnjenem merilu znanstvene odličnosti v primeru enakih ocen

Kazalnik: Predložen predlog o možnosti vključitve dimenzije spolne uravnoteženosti ob izpolnjenem merilu znanstvene odličnosti v primeru enakih ocen v obravnavo ekspertnemu sistemu ARIS

Nosilec: Notranje organizacijske enote za javne razpise/pozive v okviru svoje pristojnosti

Časovni okvir: 2022 in naprej

V letu 2023 za noben javni razpis ali javni poziv ni bila predlagana možnosti vključitve dimenzije spolne uravnoteženosti ob izpolnjenem merilu znanstvene odličnosti v primeru enakih ocen v obravnavo ekspertnemu sistemu ARIS.

Prav tako v letu 2022 ni bilo realizacije tega kazalnika, poročano pa je bilo, da je načrtovana za leto 2023.

Dejavnost: Zbiranje poročil o vključitvi in stopnji uspešnosti zaključka usposabljanja mladih raziskovalk/cev in doktorskih študentk/tov v roku

Kazalnik: Odstotek vključenih mladih raziskovalcev in raziskovalk ter doktorskih študentov po spolu in njihova uspešnost pri zaključku usposabljanja kot sestavni del samoevalvacijskih poročil prejemnikov stabilnega financiranja

Nosilec: Notranja organizacijska enota, pristojna za stabilno financiranje

Časovni okvir: 2023 in naprej

V letu 2023 je imelo glede na podatke iz poročila o razporeditvi raziskovalnih ur (PRU) vlogo mladi raziskovalec v programskih skupinah 1143 članov, od tega 616 oz. 53,9 odstotkov žensk in 527 oz. 46,1 odstotek moških. V letu 2023 je doktoriralo 179 mladih raziskovalcev, od tega 82 oz. 45,8 odstotkov žensk in 97 moških oz. 54,2 odstotka (podatek je točen ob predpostavki, da prejemniki stabilnega financiranja redno sporočajo podatke o doseženi izobrazbi v evidence ARIS).

Ostali podatki bodo predvidoma dostopni po izvedeni institucionalni samoevalvaciji prejemnikov stabilnega financiranja. Po veljavnem ZZrID se institucionalna samoevalvacija izvede v petem letu pogodbenega obdobja, to je v letu 2026.

Dr. Špela Štres,
direktor